

Aan:
De heer Dercksen

In afschrift aan:
Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 47 betreffende Schriftelijke vragen ex. Art 47 RvO aan het college van GS gesteld door R. Dercksen van de PVV-fractie betreffende stikstofbeleid.	TELEFOONNUMMER	+31636166041
		E-MAILADRES	anne.jansen@provincie-utrecht.nl
		DOMEIN/OPGAVE	LLO
		TEAM	PL2
DATUM	24-05-2022		
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1088738041-6936		
CONTACTPERSOON	Anne Jansen		
BIJLAGEN	Geen		

Geachte heer Dercksen,

Bijgaand de beantwoording van de door u gestelde vragen.

Toelichting:

Naar aanleiding van de debatten en informatiesessies in commissies en Provinciale Staten ter zake het stikstofbeleid heeft de PVV-fractie de navolgende vragen:

1. De Gedeputeerde noemde in de commissie de natuur ongezond. Natuur is alles wat niet door de mens is gemaakt. Wat is de definitie van ongezonde natuur en op basis van welke data meent de gedeputeerde dat de natuur ongezond is. De vraag is te meer prangend, daar GS eerder vaststelde dat geen enkel "natuurgebied" in Nederland zonder ingrepen van de mens is ontstaan.

Antwoord:

Zeer onlangs is een rapport verschenen van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur waarin helder wordt uiteengezet waarom het slecht gaat met de natuurkwaliteit en biodiversiteit in Nederland: <https://www.rii.nl/publicaties/2022/advies/natuurinclusief-nederland>.

In deel 2 van het rapport, in hoofdstuk 4, wordt de staat van de natuur, met bijbehorende indicatoren, beschreven. Belangrijke constatering uit het rapport: "Ondanks nationale doelen en internationale afspraken presteert Nederland slecht op het vlak van natuurbescherming en herstel. Doelen worden niet gehaald, afspraken worden niet nagekomen. Het verlies van oorspronkelijke natuur is in Nederland aanzienlijk groter dan gemiddeld in Europa. Onze natuur verschaalt en verdwijnt in hoog tempo."

"Samenvattend: het verlies van natuur en biodiversiteit in Nederland heeft verschillende oorzaken. Veel daarvan hebben gebied specifieke effecten: de invloed op de natuur hangt samen met onder andere de lokale bodem, het

watersysteem, het landschap en het landgebruik. Intensivering van de landbouw vormt een belangrijke factor bij verschillende van de genoemde oorzaken.”

Het rapport bevat een uitgebreide lijst met wetenschappelijke referenties die de constatering onderbouwen.

2. Op basis van welke data zouden wij kunnen vaststellen dat de “natuur” gezond is?

Antwoord:

Zie hiervoor het hierboven aangehaalde rapport.

3. Als de natuur ongezond is, kunnen wij dan ook vaststellen dat de uitgegeven honderden miljoenen aan ecoducten weggegooid geld zijn geweest? Zo nee, hoeveel gezonder is het dan verifieerbaar geworden, op basis van welke data?

Antwoord:

Een belangrijke oorzaak voor het natuur- en biodiversiteitsverlies in Nederland is de verkleining en versnippering van leefgebieden van dieren, als gevolg van stedelijke ontwikkeling en infrastructuur. Door ecoducten worden de natuurgebieden weer onderling verbonden met als doel een stabielere en robuustere natuursysteem te realiseren. In het kader van het programma Hart van de Heuvelrug zijn meerdere ecoducten gerealiseerd. In 2021 is door ecologisch adviesbureau Viridis onderzoek gedaan naar het functioneren van een ecologische corridor op de Heuvelrug (met meerdere ecoducten). In de rapportage wordt geconcludeerd dat de verbinding naar behoren functioneert. Hierover hebben wij u eerder geïnformeerd:

<https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Ruimte-Groen-en-Water/2022/23-februari/13:30/2022RGW38-01-SB-Natuurscan-ecologische-corridor-Hart-van-de-Heuvelrug.pdf>.

4. Is de “natuur” alleen gezond als er plantjes groeien die terreinbeherende organisaties daar hebben geplant? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

Terreinbeherende organisaties beheren met name bestaande natuurgebieden, met uitzondering van bomen wordt er geen aanplant gedaan.

5. Eerder boden wij de Gedeputeerde dit rapport aan: <https://edepot.wur.nl/390970>

De conclusie: Het uitlaten van honden blijkt het risico van verdwijnen van toch al door luchtverontreiniging bedreigde kenmerkende plantensoorten en karakteristieke vegetatietypen in te houden. In het bijzonder uit onze voedselarme bos- en natuurterreinen die voor het publiek toegankelijk zijn, maar tegelijkertijd ook kwetsbaar en waardevol kunnen zijn. Ander recentelijk wetenschappelijk onderzoek bevestigde dit beeld.

<https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/2688-8319.12128>

De Gedeputeerde zei echter in het debat dat het uitlaten van een hond in een “natuurgebied” geen probleem was, want de depositie geschiedt slechts op een kleine plek.

Heeft de Gedeputeerde het rapport wel gelezen? Hoe verklaart u uw verschil van inzicht met die van wetenschappers?

Antwoord:

Het antwoord van de gedeputeerde was gebaseerd op informatie die is verkregen van het RIVM. Het gebied waar de depositie van hondenpoep terechtkomt betreft het gebied waar de honden vrij mogen rondlopen, en een klein beetje eromheen (omdat het emissiepunt op de grond ligt is de verspreiding via de lucht zeer beperkt). Het merendeel van de stikstof spoelt uit naar de bodem.

6. Nu verblijven in "natuurgebieden" een heleboel dieren met grote stikstofdeposities, ganzen, vossen, wolven, reeën herten, wilde zwijnen, etc. Zijn die net zo schadelijk voor deze ecosystemen? Zo ja, moeten die dan worden verwijderd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

De depositie van stikstof afkomstig van de door u genoemde dieren in natuurgebieden is beperkt, zeker in relatie tot de deposities die worden veroorzaakt door andere bronnen (met name veehouderij, maar in sommige gevallen ook het wegverkeer of industrie). Echter de lokale depositie bij concentraties van dieren kan hoog zijn. Voor ganzen is dit gerapporteerd in het WUR-rapport 'Jaarrond stikstofdepositie door ganzen in Utrechtse natuurgebieden', uitgevoerd naar aanleiding van motie 99.

Door natuurbeheerders wordt over het algemeen op deze locaties tijdig ingegrepen om de balans tussen belastbaarheid en belasting goed te verdelen. Het verwijderen van dieren is een methode die daarbij soms wordt ingezet.

7. Kunt u uitsluiten dat de depositie van dieren in de "natuur" een veelvoud is van de menselijk depositie via de lucht, c.q. ligt dat niet voor de hand? Zo ja, hoe onderbouwt u dat? Zo nee, welke consequenties heeft dat voor het beleid?

Antwoord:

Wij hebben hierover geen gegevens en verbinden er ook geen consequenties voor het beleid aan.

8. Worden de stikstofdeposities van dieren in "natuurgebieden" gekwantificeerd? Welke invloeden hebben deze deposities op de "natuurgebieden" en hoe verhouden die zich tot andere bronnen? Zijn die data beschikbaar?

Antwoord:

Het RIVM heeft in kaart gebracht wat de 'biogene stikstofemissie' naar de lucht in Nederland is. Biogene emissie betekent de uitstoot van stoffen uit biologische bronnen. Dat wil zeggen bronnen met een natuurlijke oorsprong, die niet door menselijk handelen zijn veroorzaakt. Er zijn meerdere biogene bronnen met een natuurlijke oorsprong. In dit onderzoek gaat het om de uitstoot van stikstof uit natuurbodems, zoals bos en heide, en via de uitwerpselen van in de natuur levende dieren.

Het RIVM heeft een inschatting gemaakt van hoeveel ammoniak door deze dieren wordt uitgestoten; de vorm van stikstof die dieren uitscheiden. In totaal komt dat voor vogels en zoogdieren uit op 1,9 kiloton ammoniak, met een bandbreedte van 1,3 tot 2,5 kiloton. Dit is 1,5 procent van de totale uitstoot van ammoniak.

<https://www.rivm.nl/nieuws/verkenning-stikstofuitstoot-door-dieren-in-natuur>.

9. Er wordt door velen gezegd dat de continue belasting van stikstof te vergelijken is met emmers die op een gegeven moment overlopen. Het kabinet heeft aangegeven dat er geen data beschikbaar zijn van de bodemkwaliteit van de "natuurgebieden" waaruit (die) ontwikkelingen zijn te destilleren. Heeft de provincie data van de bodemkwaliteit van de "natuurgebieden" van de afgelopen decennia waaruit de stikstofdepositie en het eventuele overschot uit te herleiden zou zijn? Zo ja, dan ontvangen wij die graag. Zo nee, is die stelling dan ongefundeerd?

Antwoord:

Wij hebben geen data van de bodemkwaliteit van natuurgebieden over de afgelopen decennia waaruit het eventuele overschot is te herleiden. De provincie Utrecht heeft geen actief meetbeleid in relatie tot de effecten van stikstofdepositie (in de vorm van verzuring) in de bodem. Dergelijk bodemonderzoek is eigenlijk alleen relevant op zandgronden, omdat daar geen buffering aanwezig is. Op andere grondsoorten is deze buffering er wel en daarom wordt niet persé een heel lage pH gemeten. Daar wordt 'gemeten' via de vegetatie. Van veel planten is bekend of

zij stikstofgevoelig zijn of niet. Ook is bekend dat bepaalde plantsoorten juist gedijen bij veel stikstof. De enkele (en rijkelijke) aanwezigheid van dergelijke planten toont daarom reeds aan dat er te veel stikstof is.

Op de Veluwe is de laatste jaren wel veel onderzoek gedaan (door onder meer Arnold van den Burg) naar de directe effecten van stikstofdepositie op de bodem. Dit heeft uitgewezen dat de pH's van de bodem zeer laag zijn (tussen 2 en 3) en aanleiding geeft tot grote problemen voor onder meer vogels (gebroken pootjes), maar bijvoorbeeld ook voor de oude eikenbossen.

10. Uit zowel dit onderzoek van de WUR: <https://edepot.wur.nl/328849> als dit Deense onderzoek https://www.pigbusiness.nl/site/assets/files/0/03/77/902/sommer_biomonitor_1988_2.pdf waarbij in beide gevallen wel de feitelijk depositie is gemeten, blijkt dat de verspreiding van stikstof door agrariërs zeer beperkt is. Bij heel grote stallen slechts een paar honderd meter. Onderschrijft u deze wetenschappelijke onderzoeken? Zo nee, op basis waarvan niet? Kunt u ze wetenschappelijk weerleggen?

Antwoord:

Voor het antwoord op deze vraag verwijzen wij graag naar de beantwoording d.d. 3 maart 2020 (<https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/Artikel-47-Schriftelijke-vragen/009-20200303-Beantwoording-brief-betreffende-WUR-onderzoek-2012-Stikstofbeleid-ingediend-door-de-PVV.pdf>) op uw vragen van gelijke strekking.

11. Alle stikstofemissies komen plots 25 kilometer ver voor het **berekenen** van de neerslag, daar waar die van het verkeer eerst volgens de modellen 5 kilometer ver kwam en die van de agrariër oneindig ver. Is dit niet het ultieme bewijs voor het nattevingerwerk van het kabinet? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

Het besluit tot gelijkwaardige behandeling van verschillende typen emissiebronnen vloeit voort uit het op 15 juni 2020 uitgebrachte eindrapport 'Meer meten, robuuster berekenen' van het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof. De keuze voor een 25 kilometer grens is gebaseerd op onderzoek door het RIVM en TNO. Voor nadere informatie en achtergronden bij deze keuze verwijzen wij naar <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/07/09/kamerbrief-vervolgacties-naar-aanleiding-van-het-eindrapport-van-het-adviescollege-meten-en-berekenen-stikstof>.

12. Klopt het dat deze nieuwe normen wederom niet zijn gebaseerd op depositiemetingen, maar op modelberekeningen?

Antwoord:

De modellen worden gevalideerd met metingen van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit en het Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden. De nieuwe normen zijn dus gebaseerd op een combinatie van metingen en berekeningen.

13. Is er ooit feitelijk stikstof**depositie** (niet gemodelleerd dus) van een agrariër of automobilist gemeten op 25 kilometer afstand? Zo ja, kunt u ons inzage geven van dat onderzoek? Zo nee, waarom werkt u dan mee aan beleid dat geen onderbouwing kent?

Antwoord:

Een dergelijk onderzoek is bij ons niet bekend. Zoals wij u al eerder hebben aangegeven zijn de modellen die worden gebruikt 'fit for use' beoordeeld. Dit betekent dat toetsing van de modellen heeft plaats gevonden (door het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof) en deze voldoende betrouwbaar zijn voor het vaststellen van beleid.

14. Hoe kan het kabinet vaststellen, en u voert dat beleid uit, dat emissie van stikstof van agrariërs 25 kilometer ver komt, daar waar het feitelijk gemeten wordt niet verder komt dan een paar honderd meter. Voelt u zich als uitvoerder van dit kabinetsbeleid wel senang bij een dergelijke schoffering van de wetenschap?

Antwoord:

Het kabinetsbeleid is gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke inzichten. Onze uitvoering vindt plaats op basis hiervan.

15. In een presentatie van het RIVM van april vorig jaar stelde het RIVM over deze afstandsgrens: "Geen aanknopingspunten gevonden voor technisch-wetenschappelijke onderbouwing van een rekengrens." Bent u het met ons eens dat je op basis van dit soort wichelroedelen geen belastinggeld mag uitgeven, noch dat je daarmee agrariërs mag uitkopen?

Antwoord:

Het RIVM concludeert in relatie tot het bepalen van een rekengrens dat beleidsmatige keuzes nodig zijn om te bepalen na welke afstand de overheid wil stoppen met rekenen, en heeft een aantal aanknopingspunten hiervoor aangereikt. Op basis hiervan is de keuze voor een rekengrens gemaakt. Dit lijkt ons een juiste benadering.

16. Klopt het dat het ministerie van LNV met Brussel deelde dat ten opzichte van 2004 in 2018 275 habitattypen er beter voor stonden, 472 typen gelijk bleven en in 215 gevallen er een achteruitgang was? Per saldo ging het derhalve beter. Is dat ook uw conclusie en is er dus geen enkele reden om te veronderstellen dat de "natuur" ongezond zou zijn.

Antwoord:

De cijfers die u aanhaalt hebben betrekking op alle habitattypen in Europa waarop de Vogel- en Habitatrichtlijn ziet. De cijfers voor Nederland zijn als volgt: Van de 52 gerapporteerde habitattypen verkeert meer dan de helft (54%) in een zeer ongunstige staat van instandhouding, en zijn er slechts zes als gunstig beoordeeld. Uit de rapportage blijkt dat de belangrijkste drukfactoren op de natuur tegenwoordig zijn: de stikstofdepositie (vermesting, verzuring) en de onttrekking van grondwater (verdroging) mede veroorzaakt door de landbouw, de versnelde natuurlijke successie (verruiging, vergrassing, etc.) en invasieve exoten en het ontbreken van of inadequaaf zijn van beheer. Het volledige rapport vindt u hier: [WOT-brochure Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019.PDF \(natura2000.nl\)](https://www.natura2000.nl/wot-brochure-vogel- en-habitatrichtlijnrapportage-2019.pdf).

17. De Raad van State hanteert een maximale (**berekende**) depositie van 0,7 gram per ha. Dat is per vierkante meter 0,00007 gram. Dat is 0,07 milligram per m². Dat is het gewicht van een snufje zout gedeeld door 70. In andere woorden, niets. Duitsland hanteert een norm die 140 hoger ligt. Hoe kan dat? Houden Duitsers niet van "natuur"? Is alle "natuur" in Duitsland ongezond?

Antwoord:

In Duitsland wordt uitgegaan van een drempelwaarde voor vergunningplicht van 21 mol (300 gram) stikstof per ha/jaar, inderdaad veel hoger dan in Nederland. De hoogste Duitse bestuursrechter heeft bepaald dat de Duitse systematiek in lijn is met Europees recht. Ook in Duitsland staat natuur onder druk door stikstofdepositie.

18. Sinds 2010 zouden volgens de modellen het CBS de stikstofoverschotten in de landbouw niet meer zijn gedaald en zouden die nu 300.000 ton bedragen. Het CBS en de Kringloopwijzer houden echter geen rekening met denitrificatie, onschadelijk stikstofgas dat in de bodem gevormd wordt en dat in de lucht terecht komt, bij natte gebieden meer dan bij droge. Is er een reden dat alle modellen van de overheid altijd in het nadeel uitvallen van agrariërs? Is inzichtelijk te maken hoe groot die denitrificatie is en of er dan nog wel sprake is van een overschot?

Antwoord:

Ook vóór 2010 werd geen rekening gehouden met denitrificatie, dit is dus geen oorzaak voor evt. verschillen wat betreft de berekende stikstofoverschotten over de jaren.

Er wordt gesteld dat met denitrificatie onschadelijk stikstofgas gevormd wordt. Dat is waar, maar niet volledig. Aanvullend spelen er in ieder geval drie problemen: 1) bij denitrificatie ontstaat ook het broeikasgas lachgas (N₂O); 2) bij denitrificatie in de diepere ondergrond door ijzersulfide-verbindingen kan het grondwater belast worden met zware metalen en kan de hardheid toenemen; en 3) voor het oppervlaktewater kan het ontstaan van bicarbonaat en sulfaat bij denitrificatie problemen opleveren doordat nutriënten vrijkomen.

Bij het doorrekenen van de effecten van maatregelen op de waterkwaliteit op nationaal niveau, bijvoorbeeld bij evaluaties van de meststoffenwet, wordt wel rekening gehouden met het optreden van denitrificatie (zie bijvoorbeeld:

<http://www.emissieregistratie.nl/erpubliek/documenten/Water/Factsheets/Achtergronddocumenten%20bij%20de%20factsheets/Bolt%202020%20Het%20Landelijk%20Waterkwaliteitsmodel.pdf>).

Het is onjuist te stellen dat modellen van de overheid altijd in het nadeel uitvallen van agrariërs. De modellen zijn erop gericht de werkelijke situatie zo goed mogelijk te benaderen. Daarmee wordt objectief inzichtelijk welke effecten optreden van verschillende bronnen van belasting, ook effecten van onder andere verkeer en industrie worden in beeld gebracht.

19. In een recentelijk rapport van het RIVM staat dat de totale onzekerheid voor depositie op een ecosysteem dat verspreid ligt over Nederland voor NO_y en NH_x respectievelijk 25% en 30% is. Voor een specifiek ecosysteem (een natuurgebied dus!) bedragen de onzekerheden 60% (!) en zelfs 100%(!). Onderschrijft u deze uitgangspunten van het RIVM? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

Ja dat onderschrijven wij.

20. Bent u het met ons eens dat het volstrekt absurd is om op basis van deze modellen, waarvan het RIVM zelf zegt dat ze volstrekt onbetrouwbaar zijn, beleid te voeren? Zo nee, waarom niet? Voelt u zelf geen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van beleid en meent u met ons dat deze modellen daarvoor geen enkele wetenschappelijke basis bieden?

Antwoord:

Modellen kunnen en moeten altijd verbeterd worden. Dat is inherent aan modellering. Ook OPS en AERIUS worden regelmatig verbeterd. Zoals wij u al eerder hebben aangegeven zijn de modellen 'fit for use' beoordeeld. Dit betekent dat toetsing van de modellen heeft plaats gevonden (door het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof) en deze voldoende betrouwbaar zijn voor het vaststellen van beleid.

21. Zijn de data van het NDFF openbaar? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u ons die van de Utrechtse natuurgebieden doen toekomen?

Antwoord:

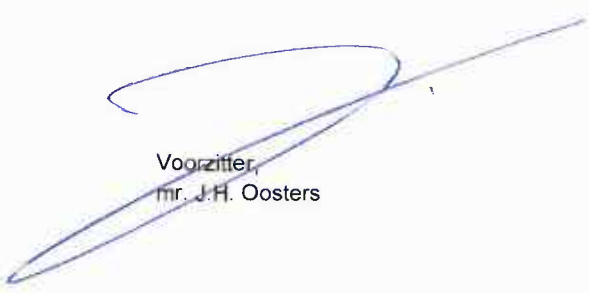
Gegevens die opgeslagen zijn in de NDFF zijn niet 1 op 1 openbaar toegankelijk. Om data uit de NDFF te kunnen gebruiken moet nu nog een abonnement worden afgesloten. Afhankelijk van de toepassing waar het abonnement voor afgesloten wordt kan de gebruiker de details zien van alle waarnemingen, of kan de gebruiker de gegevens op geaggregeerd niveau bekijken. Terreinbeheerders, onderzoekers, ecologische adviesbureaus en overheden hebben toegang tot de detailinformatie van de NDFF mits ze een abonnement hebben afgesloten. Waarnemingen die in opdracht van de provincie Utrecht verzameld zijn, zijn wel openbaar beschikbaar. Ook bij onze data kiezen we er vaak voor om alleen op geaggregeerd niveau gegevens te publiceren.

Wij kunnen u informatie over de Utrechtse natuurgebieden doen toekomen op geaggregeerd niveau. Dit betreft dan ruwe data zonder uitleg. Voor het samenstellen van een dergelijke dataset is een heldere vraag nodig over wat u wilt zien en over welke periode. De tijd die de levering kost, is afhankelijk van uw vraag (doorlooptijd bedraagt enkele weken).

In de Rapportage natuur 2017-2020:

(<https://utrecht.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=0d8a2ac8bdbc422db6d4cd5043eb24b8>) is ingegaan op de staat van de natuur in Utrecht (<https://stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Ruimte-Groen-Water-en-Wonen/2021/16-juni/13:30/SB-rapportage-Natuur-2017-2020-2021RGW107>). Hiervoor is gebruik gemaakt van de NDFF. In veel natuurgebieden worden alleen de soorten gemonitord die afgesproken zijn in het kader van de Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Dit is voor onderzoek naar de natuurkwaliteit van natuurterreinen niet voldoende. Daarom is in de Nota van aanbevelingen bij de Rapportage Natuur ook opgenomen dat we meer soorten willen laten onderzoeken in natuurgebieden (<https://stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Ruimte-Groen-Water-en-Wonen/2021/24-november/13:30/SB-Nota-van-Aanbevelingen-n-a-v-Rapportage-Natuur-2017-2020-2021RGW181>).

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen